

ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

*ΑΝΑΦΟΡΑ ΑΡ. 2/2010
ΑΝΑΦΟΡΑ ΑΡ. 3/2010*

1η Φεβρουαρίου 2011

**[ΑΡΤΕΜΗΣ, Π., ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, ΝΙΚΟΛΑΙΔΗΣ, ΚΡΑΜΒΗΣ, ΧΑΤΖΗΧΑΜΠΗΣ,
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, ΝΙΚΟΛΑΤΟΣ, ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΥ, ΝΑΘΑΝΑΗΛ, ΚΛΗΡΙΔΗΣ,
ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ Δ/στές]**

Αναφορά 2/2010

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Αιτητής,

και

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ,

Καθ'ης η αίτηση.

Γνωμάτευση κατά πόσο «Ο περί Παροχής Στεγαστικής Βοήθειας σε Εκτοπισθέντες, Παθόντες και άλλα Πρόσωπα (Τροποποιητικός) Νόμος του 2010» βρίσκεται σε αντίθεση ή είναι ασύμφωνος προς τις διατάξεις των Άρθρων 61, 80.2 και 179 του Συντάγματος καθώς και την αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών.

Αναφορά 3/2010

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Αιτητής,

και

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ,

Καθ'ης η αίτηση.

Γνωμάτευση κατά πόσο «Ο περί Αρχείου Πληθυσμού (Τροποποιητικός) Νόμος του 2010» βρίσκεται σε αντίθεση ή είναι ασύμφωνος προς τις διατάξεις των Άρθρων 61, 80.2 και 179 του Συντάγματος καθώς και την αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών.

Π. Κληρίδης, Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, μαζί με τον Α. Βασιλειάδη Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, για τον Αιτητή και στις δύο Αναφορές

Π. Πολυβίου μαζί με τους Α. Αρακελιάν και Γ. Μίτλεττον, για την την Καθ'ης η Αίτηση και στις δύο Αναφορές.

Η κατάληξη του Δικαστηρίου είναι ομόφωνη

ΓΝΩΜΑΤΕΥΣΗ

ΑΡΤΕΜΗΣ, Π.: Με την Αναφορά 2/2010 ζητείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας η γνωμάτευση του Ανωτάτου Δικαστηρίου κατά πόσο *«ο περί Παροχής Στεγαστικής Βοήθειας σε Εκτοπισθέντες, Παθόντες και άλλα Πρόσωπα, (Τροποποιητικός) Νόμος του 2010 βρίσκεται σε αντίθεση και είναι ασύμφωνος προς τις διατάξεις των Άρθρων 61, 80.2 και 179 του Συντάγματος, καθώς και την αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών»*.

Με την Αναφορά 3/2010, που συνεκδικάζεται, ζητείται η ίδια γνωμάτευση, αναφορικά με τον περί Αρχείου Πληθυσμού (Τροποποιητικό) Νόμο του 2010.

Με τον πρώτον υπό κρίση Νόμο, τροποποιήθηκε ο ορισμός του όρου *«εκτοπισθείς»* με την προσθήκη στο τέλος αυτού, της φράσης *«και περιλαμβάνει τα τέκνα εκτοπισθείσας μητέρας»*.

Με τον υπό κρίση στην Αναφορά 3/2010 Νόμο, ο ορισμός του όρου *«εκτοπισθείς»* στο Νόμο αυτό τροποποιήθηκε με την προσθήκη στο τέλος αυτού της φράσης *«κατά τις πρόνοιες των Άρθρων 119 και 121 του παρόντος Νόμου και περιλαμβάνει τα τέκνα εκτοπισθείσας μητέρας»*.

Ο δεύτερος αυτός Νόμος, (Αναφορά 3/2010), τίθεται σε ισχύ από την 1.1.2012, εκτός αν το Υπουργικό Συμβούλιο καθορίσει προγενέστερη ημερομηνία. Ο πρώτος Νόμος, (Αναφορά 2/2010), στον οποίο αναφερθήκαμε πιο πάνω, τίθεται σε ισχύ *«την ημερομηνία που θα καθορίσει το Υπουργικό Συμβούλιο . . .»*.

Σύμφωνα με την υφιστάμενη Νομοθεσία, πριν τις πιο πάνω τροποποιήσεις, παρεχόταν στεγαστική βοήθεια σε εκτοπισθέντα δικαιούχο και στους εκτοπισθέντες περιλαμβάνονταν και τα εκ πατρογονίας τέκνα.

Σκοπός των τροποποιήσεων των πιο πάνω Νόμων, είναι, προφανώς, η διεύρυνση των ωφελημάτων, ούτως ώστε να καλύπτουν και τα τέκνα εκτοπισθείσας μητέρας.

Το βασικό επιχείρημα του Προέδρου της Δημοκρατίας, όπως αναπτύχθηκε ενώπιόν μας από τον έντιμο Γενικό Εισαγγελέα, είναι ότι οι υπό αναφορά Νόμοι θεσπίστηκαν βασικά κατά παράβαση του Άρθρου 80.2 του Συντάγματος που προνοεί τα ακόλουθα:

«Ουδεμία πρότασις Νόμου συνεπαγομένη αύξησιν των υπό του προϋπολογισμού προβλεπομένων εξόδων δύναται να υποβληθεί υπό βουλευτού».

(Η υπογράμμιση είναι δική μας)

Περαιτέρω, εισηγείται ο έντιμος Γενικός Εισαγγελέας, ότι με τη θέσπιση των Νόμων αυτών, παραβιάζεται η αρχή της διάκρισης των εξουσιών, αφού επεμβαίνει η Νομοθετική Εξουσία στην διαμόρφωση του προϋπολογισμού του Κράτους, κάτι για το οποίο αποκλειστική ευθύνη έχει η Εκτελεστική Εξουσία.

Σε ερώτημα του Δικαστηρίου κατά πόσο επηρεάζεται η θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας από το γεγονός ότι ο Τροποποιητικός Νόμος που αφορά τη στεγαστική βοήθεια σε εκτοπισθέντες θα τεθεί σε ισχύ μόνο εάν και όταν καθορίσει κάτι τέτοιο το Υπουργικό Συμβούλιο, επεξηγήθηκε πως οι δύο Νόμοι αλληλοεξαρτώνται, αφού η τροποποίηση που θα γίνει στον Νόμο περί Αρχείου Πληθυσμού από το 2012, αυτομάτως θα δίδει το δικαίωμα στα εκ μητρογονίας τέκνα προσφύγων να δικαιούνται τα στεγαστικά ωφελήματα, ασχέτως της τροποποίησης του άλλου Νόμου. Η θέση αυτή είναι προφανώς αποδεκτή και από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και ως εκ τούτου, είναι υπό αυτές τις συνθήκες που εξετάζουμε τη συνταγματικότητα και των δύο Νόμων.

Ήταν η θέση του συνήγορου της Βουλής των Αντιπροσώπων, ότι το Άρθρο 80.2 του Συντάγματος, ορθά ερμηνευόμενο, όσον αφορά την φράση *«αύξησιν των υπό του προϋπολογισμού προβλεπόμενων εξόδων»*, είναι ότι η συνταγματική πρόνοια καλύπτει μόνο επηρεασμό του υφιστάμενου προϋπολογισμού. Αντίθετα, ήταν η θέση του έντιμου Γενικού Εισαγγελέα ότι η πρόνοια αυτή αφορά τον εκάστοτε επηρεαζόμενο προϋπολογισμό.

Ως εκ των ανωτέρω είναι προφανές ότι το Δικαστήριο έχει να αποφασίσει ουσιαστικά την ερμηνεία που θα δώσει στην φράση *«αύξησιν των υπό του προϋπολογισμού προβλεπόμενων εξόδων»*.

Έχοντας με προσοχή εξετάσει τις αγορεύσεις και την επιχειρηματολογία, καθώς και τις αυθεντίες που τέθηκαν ενώπιόν μας από τις δύο πλευρές, έχουμε καταλήξει ότι η ορθή θέση είναι αυτή που εκφράστηκε από τον Γενικό Εισαγγελέα. Αν γινόταν δεκτή η ερμηνεία που δίδεται από τη Βουλή της πρόνοιας του Άρθρου 80.2, τότε θα καταστρατηγούνταν οι σχετικές πρόνοιες του Συντάγματος (βλ. Άρθρα 54 και 167) και ο σκοπός του Συνταγματικού Νομοθέτη, που είναι προφανώς η απόδοση αποκλειστικής εξουσίας για την ετοιμασία του προϋπολογισμού και τον καθορισμό των δαπανών του κράτους στην Εκτελεστική Εξουσία, αφού θα μπορούσε πρόταση Νόμου να επιβαρύνει και να αυξάνει τα έξοδα όλων των προϋπολογισμών πέραν του τρέχοντος και ήδη εγκριθέντος, χωρίς τη συναίνεση της Εκτελεστικής Εξουσίας. Τούτο θα μπορούσε να γίνει με απλή μετάθεση, έστω και για μία ημέρα, της ημερομηνίας έναρξης της ισχύος Νόμου. Αυτό σαφώς θα οδηγούσε, όπως είναι η συναφής εισήγηση του Γενικού Εισαγγελέα, στην παραβίαση της αρχής της διάκρισης των εξουσιών, αφού θα μεταβαλλόταν η Βουλή σε όργανο που θα ήταν δυνατόν να καθορίσει δεσμευτικά θέματα του προϋπολογισμού ή ενδεχομένως και όλο τον προϋπολογισμό. Όπως, όμως, τονίστηκε και στην **Πρόεδρος της Δημοκρατίας v. Βουλή των Αντιπροσώπων (Αρ.1) (2001) Α.Α.Δ. 83** *«... αδιαμφισβήτητο είναι ότι το Κυπριακό Σύνταγμα θεμελιώνεται στην διάκριση των εξουσιών, αρχή η οποία περιορίζει αφενός την εξουσία στο πεδίο της αρμοδιότητας της και αποκλείει, αφετέρου, την ανάληψη από μία εξουσία αρμοδιότητα άλλης εξουσίας ή την εισχώρηση μιας εξουσίας στο πεδίο λειτουργίας άλλης»*.

Περαιτέρω, εκτός του ότι ερμηνεία τόσο στενή όπως την εισηγείται η Βουλή των Αντιπροσώπων, θα στερούσε αποτελέσματος τις συνταγματικές διατάξεις περί τον προϋπολογισμό και τις δαπάνες που δι' αυτού αναλαμβάνονται, θα αφαιρούσε και κάθε πρακτικό νόημα από τη σειρά των ως τώρα αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου σε σχέση με παρόμοια θέματα, αφού η επανειλημμένως διαπιστωθείσα αντισυνταγματικότητα, εν όψει του Άρθρου 80.2 του Συντάγματος, θα έπρεπε πια να θεωρείται πως αφορούσε μόνο την, κατά περίπτωση, τρέχουσα περίοδο, ενώ, για το μέλλον, ο Νόμος θα ήταν συνταγματικός. Τέτοια διάκριση δεν έχει γίνει ποτέ, ενώ, αντιθέτως, στην Αναφορά **Πρόεδρος της Δημοκρατίας ν. Βουλής των Αντιπροσώπων (Αρ.4) (1990) 3 Α.Α.Δ. 4435**, έγινε αναφορά και στις δαπάνες για το μέλλον.

Κατά συνέπεια, κρίνουμε πως η πρόνοια του Άρθρου 80.2 του Συντάγματος αποκλείει Νόμο που προέρχεται από πρόταση Βουλευτή και συνεπάγεται την αύξηση των εξόδων οποιουδήποτε προϋπολογισμού, είτε του τρέχοντος, είτε μελλοντικών.

Καταλήγοντας, γνωματεύουμε πως, τόσο ο περί Παροχής Στεγαστικής Βοήθειας σε Εκτοπισθέντες, Παθόντες και άλλα Πρόσωπα (Τροποποιητικός) Νόμος του 2010, όσο και ο περί Αρχείου, Πληθυσμού (Τροποποιητικός) Νόμος του 2010, βρίσκονται σε αντίθεση και είναι ασύμφωνοι με τη Διάταξη 80.2 του Συντάγματος, ερμηνευόμενη και με βάση την αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών.